

A Pesquera, dones de Tàrbena comenten, mentre juguen a cartes, con es burlaven abans del seu parlar salat. A la dreta, la mestra ensenya els xiquets i xiquetes quins són els seus orígens.

munitat Cultural i l'Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta i en coproducció amb IB3, la Televisió de les Illes Balears. Hi han participat també el Govern Balear, el Consell de Mallorca,

l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, les universitats de València i d'Alacant i un total d'onze ajuntaments mallorquins i valencians, a més d'algunes empreses i fundacions.

Valencians de Mallorca s'ha rodat en alta definició (*Full HD*). La versió per a DVD, que eixirà a la venda pròximament per 15 euros, a més a més va acompanyada d'un total de 14 extres dedicats a la parla de Tàrbena, Bolulla, Gata, Pedreguer i Xaló i a diverses manifestacions culturals i festives dels pobles repoblats i també de Santa Margalida, la vila mallorqui-

na d'on provenen una bona part dels actuals habitants de Tàrbena i Xaló. El documental acaba amb el testimoni d'Inés Soliveres, una xica que ha conegut un xic de Mallorca, amb motiu de l'agermanament dels dos pobles, i s'hi ha casat; ara viu a les Illes i conclou "estic com a casa, no hi ha diferència ni amb la gent ni amb l'estil de vida". La història al revés.

Homenatge a un pioner de la direcció d'art

Dos llibres publicats a València recorden el disseny gràfic i els escrits de Cirici Pellicer

JOSEP PALOMERO

Campgràfic (www.campgrafic.com) és una editorial valenciana singular que des de l'any 2000 ha format un fons interessantíssim de més d'una trentena de títols dedicats a l'anàlisi del disseny de la lletra, la publicitat, la tipografia digital i les estètiques que relacionen aquests camps amb matèries com la semiologia, la lingüística, la pintura, la sociologia, l'arquitectura, la poesia, etc.

En el seu catàleg, editats amb un gust admirable, hi ha manuals i estudis de Ricard Giralt Miracle, Robin Kinross, Patricia Córdoba, Simon Loxley, André Gürtler, Otl Aicher, Christopher Burke, Paul Renner, Claude Lèclanche-Boulé, Aldo Novarese, etc. Una de les seues últimes publicacions és un treball de Teresa Martínez Figuerola, professora d'història del disseny de la Universitat de Vic, sobre el paper que en el camp de la direcció d'art va dur a terme Alexandre Cirici Pellicer (Barcelona, 1914-1983).

Al llarg de molts anys, Cirici publicà articles de gran influència en la revista montserratina *Serra d'Or*, en què donà a conèixer les transformacions experimentades per l'art contemporani. Una selecció d'aquests ha estat editada recentment per Afers amb el títol

Viure l'art, transformar la vida. En aquests escrits, ja pràcticament històrics, Cirici formula disquisicions especulatives sobre qüestions teòriques, epistemològiques i de mètode sobre els estudis artístics, i proposa interpretacions sobre temàtiques innovadores que en la seua època mancaven de precedents. Es tracta, en definitiva, de reflexions d'una gran eficàcia en el seu moment sobre l'art abstracte, el racionalisme, el pop art, l'art pobre, les pràctiques conceptualistes o els neotradicionalismes estètics, en una època en què es debatia tant entre el realisme social i l'informalisme.

Durant la dictadura, Cirici va militar en la resistència antifranquista, i va participar en la constitució de l'Assemblea de Catalunya i del PSC, formació per la qual fou senador en tres legislatures consecutives i membre de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa. Com a crític i historiador de l'art fou una figura decisiva en l'àmbit de la producció artística —les revistes *Ariel* i *Cobalto 49*—, així com un activista infatigable que va participar en la creació, promoció i definició dels plans d'estudi de les primeres escoles de disseny -FAD (Foment de les Arts i del Disseny), Elisava i Eina (centres adscrits en l'actualitat a la Universitat Pompeu Fa-

bra i a l'Autònoma de Barcelona, respectivament)—, i introduí la semiologia visual com a mètode d'anàlisi de l'obra d'art. També fou un dels promotors de la formació de les noves generacions de professionals del disseny, amb la subsegüent expansió i reconeixement de la professió de comunicador visual.

La investigació de la professora Martínez Figuerola és molt oportuna, perquè mostra una de

Cirici publicà articles de gran influència en la revista 'Serra d'Or'

Fou el pont que connectà el grafisme noucentista amb el moviment modern

les facetes més interessant i menys coneguda de Cirici, la de dissenyador gràfic i publicista, a la qual va dedicar tres dècades de la seua vida, des del 1951 fins al 1981. En aquest llibre es recupera la seua aportació com a impulsor de la segona avantguarda gràfica barcelonina. Les seues propostes, que connectaven

amb les precedents de Sandro Bocola i l'Estil Tipogràfic Internacional desenvolupat a Suïssa en la dècada del 1950, continuaren posteriorment amb les de Leopoldo Pomés i Salvador Borràs, i amb les de tants altres professionals als quals es degué la renovació i modernització de la publicitat espanyola dels anys seixanta i setanta.

Cirici fou el pont que connectà el grafisme noucentista, el dels anys trenta i el de la guerra, amb el moviment modern del període expansionista dels seixanta. Contribuí a reconstruir la memòria de la cultura devastada amb generositat, abnegació i eficàcia. Sense ell, el grafisme, la història de l'art i la crítica haurien tardat molts més anys a assolir la modernitat.

Com en totes les produccions de Campgràfic, un dels grans atractius del llibre és la impol·luta maquetació i l'enorme aparell documental complementari, puix que no hi ha pàgina en què l'exposició narrativa no integre tota classe d'il·lustracions, esbossos, documents, mostres de realitzacions publicitàries i fotografies d'època perquè el lector comprove l'evolució de les aportacions d'una personalitat que s'ha relegat a un oblit immerescut a causa, probablement, de la seua mateixa dispersió productiva en múltiples especialitats.

A LA LLETRA

A colps d'el·lipsi

Albert Garcia i Hernández

Es diccionaris només entenen l'Apocalipsi com el llibre del Nou Testament on són contades les revelacions i visions de sant Joan en l'illa de Patmos. Per a anar-hi més enllà, cal buscar l'adjectiu apocalíptic: "que sembla de l'Apocalipsi, que conté una revelació profètica; que inspira horror sublim".

El comissari europeu d'Energia, Günter Oettinger, va qualificar la situació nuclear del Japó d'apocalíptica. Com que no sembla que pensara en una revelació profètica, podem concloure que Günter estava inspirat per un horror sublim. Per no afegir-hi més horror, suposem que Günter sap de què parla. Un càrrec com el seu necessita d'un expert, no es tracta d'un càrrec polític en llista tancada com en altres indrets.

Ara anem a l'el·lipsi: "recurs expressiu que consisteix a no explicitar uns elements lingüístics determinats si en resulta clara la interpretació".

És a colps d'el·lipsi que rebem les notícies d'aquesta apocalipsi. Una ministra espanyola (quina? *Y qué más da?*, que deia Haro Tecglen. Però, experta en material radioactiu? No) va apressar-se a valorar les excel·lències de seguretat de les nuclears nipones: "Han demostrat que suporten un terratrèmol; cap problema". És clara la interpretació. Tant com la realitat tossuda dels dies posteriors.

Uns altres tornen a parlar dels llocs de treball. També els camps d'extermini nazi van crear molts llocs de treball. És un valor per si mateix per damunt de tota consideració?

Més encreuats de l'el·lipsi: "No s'ha de debatre sobre les nuclears en calent". En calent, senyors? Mai millor dit. Fora d'el·lipsi: el debat no s'ha aturat des que es va projectar la primera central nuclear. Ni les manifestacions en contra.

Si el nucli aguanta o no, el temps ho dirà. Però heus ací que el "vell" problema dels residus continua sense solució i pareixen les piscines sense aigua.

Més colps: el resultat d'una tecnologia punta, avançada, bla, bla, bla, finalment depén de la direcció de l'aire. Com en el cas de la mil·lenària agricultura.

Refredem la cosa. Però no oblidem que totes les possibilitats eventuais denunciades l'any 1977 pel grup ecologista Margarida, entre altres, quan s'estava construint la de Cofrents, s'han produït. Fins i tot l'entrada al recinte de qualsevol persona disposada a fer-ho. No era un temps en calent, però ja tenien raó.

Diumenge feia sol. Passejava per la ciutat. En cap rostre vaig endevinar la consciència que el seu país havia entrat en guerra. A uns quants quilòmetres, sí, però: i si canvia el vent?